

DİZİLER İÇİN TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİ İLKELERİ BELİRLENDİ, SIRA UYGULAMADA

TÜSİAD, toplumu etkileme gücü yüksek olan televizyon dizilerinde kadının toplumsal cinsiyet eşitliğine uygun konumlanmasını desteklemek amacıyla dizi sektörü paydaşları ile birlikte “Televizyon Dizilerinde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği” projesini hayata geçiriyor.

Ülkemizde kadın-erkek eşitliğinin sağlanmasını, demokratik gelişmişlik, kapsayıcı büyüme ve sürdürülebilir kalkınmanın vazgeçilmez bir unsuru olarak gören TÜSİAD, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Çalışma Grubu'nun çalışmaları kapsamında; toplumu etkileme gücü yüksek olan televizyon dizilerinde kadının toplumsal cinsiyet eşitliğine uygun konumlanmasını desteklemek amacıyla, “Televizyon Dizilerinde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği” projesini hayata geçiriyor. Koç Holding ana sponsorluğunda, on dört şirketin desteği ile gerçekleştirilen proje, 5 Mart Pazartesi günü düzenlenen tanıtım toplantısında kamuoyu ile paylaşıldı.

TÜSİAD Yönetim Kurulu Başkanı **Erol Bilecik** ve TÜSİAD Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Çalışma Grubu Başkanı **Oya Ünlü Kızıl'ın** açılış konuşmaları ile başlayan toplantıda, proje kapsamında yürütülen “Televizyon Dizilerinde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Araştırması” sonuçları ve televizyon sektörü paydaşlarının katılımı ile gerçekleştirilen çalıştayda belirlenen “İlkeler” aktarıldı.

Toplantıda, “Televizyon Dizilerinde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Araştırması”nın yazarları Kadir Has Üniversitesi İletişim Fakültesi Öğretim Üyeleri Doç. Dr. İrem Inceoğlu ve Yard. Doç. Elif Akçalı, araştırma sonuçlarından çarpıcı bulguları katılımcılarla paylaştı.

Araştırma sonuçlarının aktarıldığı sunumda; dizilerde kadın karakterlerin %80 oranında iş dışı mekânlarda bulunduğu, ev işi içerikli sahnelerin %92'sinin kadın karakterler için, iş içerikli söz ve eylemlerin %82'sinin erkek karakterler için yazıldığına dikkat çekildi. “Genç kadın” karakter sayısının, erkek karakterlere oranla 2,5 kat daha fazla olduğunu gösteren araştırma bulguları,

İstanbul

Meşrutiyet Caddesi,
No:46 Tepebaşı 34420
İstanbul - Türkiye
T +90 (212) 249 19 29
F +90 (212) 249 13 50
E tusiad@tusiad.org

Ankara

İran Caddesi No: 39/4
Gaziosmanpaşa 06700
Ankara - Türkiye
T +90 (312) 468 10 11
F +90 (312) 428 86 76
E ankoffice@tusiad.org

Brüksel

Avenue des Gaulois, 13
B - 1040 Brussels
T +32 (2) 736 40 47
F +32 (2) 736 39 93
E bxloffice@tusiad.org

Washington, D.C.

2101 L Street NW, Suite 800
Washington, DC 20037 - USA
T +1 (202) 776 77 70
F +1 (202) 776 77 71
E usoffice@tusiad.org

Berlin

Märkisches Ufer, 28
Berlin 10179 Germany
T +49 (30) 28 878 6300
F +49 (30) 28 878 6399
E berlinoffice@tusiad.org

Paris

33, rue Galilée 75116
Paris - France
T +33 (1) 44 43 55 35
F +33 (1) 44 43 55 46
E parisoffice@tusiad.org

Pekin

European Union Chamber of
Commerce in China
Beijing Lufthansa Centre
Office C-319, 50 Liangmaqiao Road,
Chaoyang District Beijing 10025 P.R. China
T +86 (10) 6462 2066 ext. 65/51
F +86 (10) 6462 320
E tusiad.china@european-chamber.com.cn

Basın Bülteni

“kadın gibi” olmanın, kadınlar için dahi %62 oranında aşağılama ifadesi olarak kullanıldığı, ağlama ve hüznü içeren sahnelerin ise %73 gibi bir çoğunlukla kadınlar için, şiddet ve tehdit içeren sahnelerin %79’unun ise erkekler için yazıldığını ortaya koydu. (araştırma özet bulgularının tamamı için bkz Ek).

TÜSİAD
AVRUPA İŞ DÜNYASI
KONFEDERASYONU
BUSINESSEUROPE
ÜYESİDİR

Araştırma bulguları ve sektör paydaşlarının katılımıyla düzenlenen çalıştayın sonuçları, Nevşin Mengü moderatörlüğündeki panelde, Reklamverenler Derneği (RVD) Başkanı **Ahmet Pura**, Televizyon ve Sinema Filmi Yapımcıları Birliği (TESİYAP) Başkanı **Biröl Güven**, Oyuncular Sendikası Genel Başkanı **Demet Akbağ**, Senaryo Yazarları Derneği (SENDER) Başkanı **Meriç Demiray**, TÜSİAD Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Çalışma Grubu Başkanı **Oya Ünlü Kızıl** ve yönetmen **Zeynep Günay Tan** tarafından ele alındı. Proje kapsamında, TV dizilerinde toplumsal cinsiyet kalıp ve yargılarını ortadan kaldırmak hedefiyle benimsenen beş ilke ise şöyle aktarıldı:

- Kadınların ve erkeklerin fiziksel görünüm, karakter, duygu ve meslek çeşitliliğini artırmak,
- Hayata, işe ve eve dair sorumlulukları dengeli dağıtmak,
- Şiddeti olağanlaştırmamak,
- Toplumsal cinsiyet eşitliğine uygun bir dil kullanmak,
- Rol model karakterlerin görünürliğini sağlamak ve artırmak.

Toplantının açılış oturumunda TÜSİAD Yönetim Kurulu Başkanı **Erol BİLECİK** şu sözlere yer verdi: “*Toplumsal cinsiyet eşitliği önündeki engellerin aşılması için zihniyet dönüşümünü sağlamak gerekiyor. Her bireyin ve her kurumun kendi etki alanlarından başlayarak bir ‘kelebek etkisiyle’ bu dönüşüme büyük katkı sağlayacağına inancım sonsuz. Farklı alanlarda çalışmakla beraber, birbirini etkileyen ve güçlendiren işler yapan “iş dünyası” ve “dizi sektörü” olarak bu proje vesilesiyle bir araya gelmiş olmak çok kıymetlidir. Aslında iş dünyası ile dizi sektörünün ortak bir derdi var: yaratıcılık ve yenilikçilik. İş dünyasının küresel rekabette ayakta kalması çeşitliliği, yaratıcılığı ve inovatif olmayı gerektiriyor, ki toplumsal cinsiyet eşitliği bu yolda müthiş bir itici güç sağlıyor. Dizi sektörünün paydaşları belki de en yüksek yaratıcı ve yenilikçi yeteneklere sahip kesim ve bu yetenekleri toplumsal cinsiyet eşitliğini destekleyecek şekilde harekete geçirmeleri çok önemli.*”

Açılış oturumunda söz alan TÜSİAD Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Çalışma Grubu Başkanı **Oya ÜNLÜ KIZIL** ise, toplumsal cinsiyet eşitliğinin ülkelerin kalkınması, insani gelişmenin sağlanması ve daha

İstanbul
Meşrutiyet Caddesi,
No:46 Tepebaşı 34420
İstanbul - Türkiye
T +90 (212) 249 19 29
F +90 (212) 249 13 50
E tusiad@tusiad.org

Ankara
İran Caddesi No: 39/4
Gaziosmanpaşa 06700
Ankara - Türkiye
T +90 (312) 468 10 11
F +90 (312) 428 86 76
E ankoffice@tusiad.org

Brüksel
Avenue des Gaulois, 13
B - 1040 Brussels
T +32 (2) 736 40 47
F +32 (2) 736 39 93
E bxloffice@tusiad.org

Washington, D.C.
2101 L Street NW, Suite 800
Washington, DC 20037 - USA
T +1 (202) 776 77 70
F +1 (202) 776 77 71
E usoffice@tusiad.org

Berlin
Märkisches Ufer, 28
Berlin 10179 Germany
T +49 (30) 28 878 6300
F +49 (30) 28 878 6399
E berlinoffice@tusiad.org

Paris
33, rue Galilée 75116
Paris - France
T +33 (1) 44 43 55 35
F +33 (1) 44 43 55 46
E parisoffice@tusiad.org

Pekin
European Union Chamber of
Commerce in China
Beijing Lufthansa Centre
Office C-319, 50 Liangmaqiao Road,
Chaoyang District Beijing 10025 P.R. China
T +86 (10) 6462 2066 ext. 65/51
F +86 (10) 6462 320
E tusiad.china@europeancommerce.com.cn

www.tusiad.org

Basın Bülteni

adil toplumların oluşması için en önemli unsurlardan biri olduğunu belirterek, çözüme yönelik en önemli müdahale alanının önyargılarla mücadele etmek olduğunu belirtti. Oya ÜNLÜ KIZIL sözlerine şöyle devam etti: *“Kalıp yargılar pek çok sorunu tetikliyor. TV dizilerinde kadın ve erkeğin konumlanması ve temsiliyetleri her iki cinsiyeti de karakter özellikleri, fiziksel görünüşleri, duygu ve meslek çeşitliliği anlamında belli kalıplarla sınırlandırıyor, bu da var olan önyargıları kemikleştirip norm haline getiriyor. Bakış açımızı değiştirir, ön yargılarımızdan sıyrılırsak ekranda gösterilenlerin içeriğini ve görsel dilini dönüştürebiliriz. Bu çok katmanlı sorunu ancak tüm paydaşlar bir araya gelerek çözebiliriz. Hepimiz üzerimize düşeni yapmaya hazırız, 8 Mart Dünya Kadınlar Günü kapsamında bunun sözünü veriyoruz.”*

Koç Holding'in ana destekçisi olduğu projede, destekçi kuruluşlar olarak Anadolu Grubu, ARGE Danışmanlık, BASF Türkiye, Borusan Holding, BSH Ev Aletleri San. ve Tic. A.Ş., FİBA Holding, Güvensan, İstanbul Kültür Üniversitesi, Mogul Tekstil, Schneider Electric Türkiye, Siemens Türkiye, Tat Gıda, Vodafone Türkiye ve WYG Türkiye yer aldı.

EK: Televizyon Dizilerinde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Araştırması Özet Bulguları

TUSIAD
AVRUPA İŞ DÜNYASI
KONFEDERASYONU
BUSINESSEUROPE
ÜYESİDİR

İstanbul

Meşrutiyet Caddesi,
No:46 Tepebaşı 34420
İstanbul - Türkiye
T +90 (212) 249 19 29
F +90 (212) 249 13 50
E tusiad@tusiad.org

Ankara

İran Caddesi No: 39/4
Gaziosmanpaşa 06700
Ankara - Türkiye
T +90 (312) 468 10 11
F +90 (312) 428 86 76
E ankoffice@tusiad.org

Brüksel

Avenue des Gaulois, 13
B - 1040 Brussels
T +32 (2) 736 40 47
F +32 (2) 736 39 93
E bxloffice@tusiad.org

Washington, D.C.

2101 L Street NW, Suite 800
Washington, DC 20037 - USA
T +1 (202) 776 77 70
F +1 (202) 776 77 71
E usoffice@tusiad.org

Berlin

Märkisches Ufer, 28
Berlin 10179 Germany
T +49 (30) 28 878 6300
F +49 (30) 28 878 6399
E berlinoffice@tusiad.org

Paris

33, rue Galilée 75116
Paris - France
T +33 (1) 44 43 55 35
F +33 (1) 44 43 55 46
E parisoffice@tusiad.org

Pekin

European Union Chamber of
Commerce in China
Beijing Lufthansa Centre
Office C-319, 50 Liangmaqiao Road,
Chaoyang District Beijing 10025 P.R. China
T +86 (10) 6462 2066 ext. 65/51
F +86 (10) 6462 320
E tusiad.china@european-chamber.com.cn

www.tusiad.org

Basın Bülteni

Televizyon Dizilerinde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Araştırması Özet Bulgular

Proje kapsamında Kadir Has Üniversitesi İletişim Fakültesi öğretim üyeleri Doç. Dr. İrem Inceoğlu ve Yard. Doç. Dr. Elif Akçalı tarafından “**Televizyon Dizilerinde Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Araştırması**” hazırlandı. Araştırma süresi boyunca uluslararası kuruluşlar, sivil toplum ve akademi dünyasının temsilcilerinden oluşan bir Danışma Kurulu¹ sürece katkı sağladı. Araştırma, Türkiye’de ulusal televizyon kanallarında yayınlanan popüler dizilerde, toplumsal cinsiyet kalıplarının ve rollerinin yer alış biçimlerini tespit etmek amacıyla yapıldı. Söz konusu araştırma için 1-31 Mayıs 2017 tarihleri arasında yayınlanan ve bu dönemdeki reyting oranlarına göre 6 ulusal kanaldan toplam 12 dizi seçildi. 12 dizinin 4’er haftalık bölümlerinin her birinde yer alan ana ve yan karakterler üzerinden kadın-erkek karakterlerin sayısal dağılımı, görünürlükleri, yaş aralıkları, medeni durumları, fiziksel haller, karakter özellikleri, işe ve eve dair sorumlulukları, rolleri, söz ve eylemleri incelendi.

Araştırmanın bulgularına göre;

- 12 dizi toplamında kadın-erkek ana ve yan karakterlerin **sayısal olarak dengeli bir dağılımı var.**
- Ancak **dizi hikayeleri kadın ve erkek odaklı olarak ayrışıyor.** En çok izlenen 12 dizinin 7’si erkek odaklı kurgulanmış ve erkek egemen evrenler kurmuş. Erkeklik hikâyelerinde savaş, çatışma ve şiddet ön planda. Erkek odaklı dizilerde toplam görünürlüğün 2/3’ü erkek karakterlere ait.
- **Kadın karakterler kalıplara sıkışıyor.** Genç kadın karakter sayısı genç erkek karakter sayısının 2,5 katı. Erkek karakterler, daha geniş bir yaş aralığında rol alıyor.
- Cazibesi olan kadın, genç /yetişkin ve zayıf olarak tarif edilirken, orta yaş üzeri kadınlar şişman ve dul stereotipinde gösteriliyor.
- **Kadınlar fiziksel özellikleriyle ön planda.** Fiziksel özelliğe dair yapılan yorumların ¾’ü kadınlara yöneltiliyor. Bu yorumların %70’i kadınların «zayıf, güzel, bakımlı» olmalarıyla ilgili olumlu yorumlar içeriyor ve böylece fiziksel kalıpları güçlendiriyor.
- Erkeklerin aksine, bütün **kadın karakterlerin medeni durumu biliniyor.** Dul ve boşanmış kadın karakterler, aynı medeni durumdaki erkek karakterlerden beş kat fazla.

1 Danışma Kurulu: Meltem Ağduk, BM Nüfus Fonu, Prof. Dr. Sevda Alankuş, Kadir Has Üniversitesi, Hasan Deniz, AÇEV, Mehtap Tatar, BM Kadın Birimi, Prof. Dr. Nilüfer Timisi Nalçaoğlu, İstanbul Üniversitesi

TUSIAD
AVRUPA İŞ DÜNYASI
KONFEDERASYONU
BUSINESSEUROPE
ÜYESİDİR

İstanbul

Meşrutiyet Caddesi,
No:46 Tepebaşı 34420
İstanbul - Türkiye
T +90 (212) 249 19 29
F +90 (212) 249 13 50
E tusiad@tusiad.org

Ankara

İran Caddesi No: 39/4
Gaziosmanpaşa 06700
Ankara - Türkiye
T +90 (312) 468 10 11
F +90 (312) 428 86 76
E ankoffice@tusiad.org

Brüksel

Avenue des Gaulois, 13
B - 1040 Brussels
T +32 (2) 736 40 47
F +32 (2) 736 39 93
E bxloffice@tusiad.org

Washington, D.C.

2101 L Street NW, Suite 800
Washington, DC 20037 - USA
T +1 (202) 776 77 70
F +1 (202) 776 77 71
E usoffice@tusiad.org

Berlin

Märkisches Ufer, 28
Berlin 10179 Germany
T +49 (30) 28 878 6300
F +49 (30) 28 878 6399
E berlinoffice@tusiad.org

Paris

33, rue Galilée 75116
Paris - France
T +33 (1) 44 43 55 35
F +33 (1) 44 43 55 46
E parisoffice@tusiad.org

Pekin

European Union Chamber of
Commerce in China
Beijing Lufthansa Centre
Office C-319, 50 Liangmaçiao Road,
Chaoyang District Beijing 10025 P.R. China
T +86 (10) 6462 2066 ext. 65/51
F +86 (10) 6462 320
E tusiad.china@european-chamber.com.cn

www.tusiad.org

Basın Bülteni

TÜSİAD
AVRUPA İŞ DÜNYASI
KONFEDERASYONU
BUSINESSEUROPE
ÜYESİDİR

İstanbul

Meşrutiyet Caddesi,
No:46 Tepebaşı 34420
İstanbul - Türkiye
T +90 (212) 249 19 29
F +90 (212) 249 13 50
E tusiad@tusiad.org

Ankara

İran Caddesi No: 39/4
Gaziosmanpaşa 06700
Ankara - Türkiye
T +90 (312) 468 10 11
F +90 (312) 428 86 76
E ankoffice@tusiad.org

Brüksel

Avenue des Gaulois, 13
B - 1040 Brussels
T +32 (2) 736 40 47
F +32 (2) 736 39 93
E bxloffice@tusiad.org

Washington, D.C.

2101 L Street NW, Suite 800
Washington, DC 20037 - USA
T +1 (202) 776 77 70
F +1 (202) 776 77 71
E usoffice@tusiad.org

Berlin

Märkisches Ufer, 28
Berlin 10179 Germany
T +49 (30) 28 878 6300
F +49 (30) 28 878 6399
E berlinoffice@tusiad.org

Paris

33, rue Galilée 75116
Paris - France
T +33 (1) 44 43 55 35
F +33 (1) 44 43 55 46
E parisoffice@tusiad.org

Pekin

European Union Chamber of
Commerce in China
Beijing Lufthansa Centre
Office C-319, 50 Liangmaqiao Road,
Chaoyang District Beijing 10025 P.R. China
T +86 (10) 6462 2066 ext. 65/51
F +86 (10) 6462 320
E tusiad.china@european-chamber.com.cn

www.tusiad.org

- **“Kadın gibi” olmak** kadınlar için bile %62 oranında **aşağılama** ifadesi olarak kullanılıyor.
- Hayalperest özelliğe sahip karakterlerin %77’si, **uysal ve çekingen** karakterlerin %64’ü **kadın; kaba** olma özelliğine sahip karakterlerin %69’u, **agresif** karakterlerin %62’si **erkek**. Kadınlık ve erkeklikle özdeşleşmiş birtakım sıfatlar dizi karakterleri üzerinden yeniden üretiliyor.
- **Ağlama/hüzün** içeren sahnelerin %73 gibi bir çoğunlukla kadınlar için, **şiddet ve tehdit** içeren sahnelerin %79’u **erkekler** için yazılmış.
- **Erkekler, babalık rolünde görünmüyor**. Kadınlar ve erkekler birbirine yakın oranlarda ebeveyn kimliğine sahip rollerde, ancak ebeveyn olma sorumluluğunun üstlenildiği sahnelerin %79’u kadınlarda, %21’i ise erkeklerde.
- **Kadınların iş hayatında görünürlüğü sınırlı**. Kadın karakterler %80 oranında iş dışı mekanlarda bulunuyor. Her 3 kadından biri ev kadını rolünde. Ev işi içerikli sahnelerin %92’si kadın karakterlerde, iş içerikli söz ve eylemlerin %82’si erkek karakterlerde.
- **Sonuç olarak:**
 - Kadınlar ve erkekler için yazılmış rollerin sayısal dağılımı toplamda dengeli ancak diziler bazında bakıldığında erkeklerin ve kadınların dünyaları ayrıştırılmış ve roller de buna göre dağılmış durumda.
 - Hem kadın, hem de erkekler stereotip karakter özelliklere ve eylemlere sahip.
 - Dizilerde toplumsal cinsiyet kalıp yargılarını yeniden üreten bir temsiliyet var. Fakat sektör paydaşlarının desteğiyle dönüşüm mümkün!